

**EUROOPA LIIDU
NÕUKOGU**

**Brüssel, 17. detsember 2008 (19.12)
(OR. en)**

17172/08

**COPOL 97
CONOP 101
CODUN 60
RECH 421
JAI 711
EDUC 289
MI 558
UD 238
IND 234**

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järeldused ja Euroopa Liidu uued tegevussuunad massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele pärast nõukogu (GAERC) poolt 8.–9. detsembril 2008. aastal heakskiitmist järgmised tekstid:

- Nõukogu järeldused Euroopa Liidu uute tegevussuundade kohta massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses;
- Euroopa Liidu uued tegevussuunad massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses.

Nõukogu 8.–9. detsembril 2008 vastu võetud nõukogu järeldused

Nõukogu tervitab Euroopa Ülemkogu poolt 2003. aasta detsembris vastuvõetud massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia aktiivset rakendamist.

Nõukogu rõhutab strateegia rakendamise tõhususe täiendavaks parandamiseks suunatud meetmete abil tehtud jõupingutuste kasulikkust. Seetõttu kiidab nõukogu heaks dokumendi „Euroopa Liidu uued tegevussuunad massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses”, milles määratletakse järgmised eesmärgid:

- ajakohastatud riski- ja ohuhinnangu dokumendi koostamine;
- ettevõtete, teadus- ja akadeemiliste ringkondade ning finantsasutuste teadlikkuse tõstmise mudelite loomine;
- kolmandate riikidega tehtava koostöö intensiivistamine, et aidata neil parandada oma massihävitusrelvade vastast poliitikat ja ekspordikontrolli;
- meetmete võtmine teadmiste ja oskusteabe mittemateriaalsel kujul edasiandmise vastaseks võitluseks, sealhulgas koostöömehhanismide loomine valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses;
- jõupingutuste suurendamine massihävitusrelvade leviku tõkestamiseks ning massihävitusrelvade levikuga seotud sanktsioone käsitlevate õigustaktide koostamine;
- jõupingutuste suurendamine massihävitusrelvade leviku rahastamise vastu võitlemiseks;
- asjaomaste piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlastamise ja nendega tehtava koostöö intensiivistamine ning nende toetamine.

Nõukogu kutsub pädevaid nõukogu koosseise ja organeid, komisjoni ja teisi institutsioone ning liikmesriike üles võtma käesoleva dokumendiga seoses konkreetseid järelmeetmeid, et 2010. aasta lõpuks saavutada selles nimetatud eesmärgid.

EUROOPA LIIDU UUED TEGEVUSSUUNAD MASSIHÄVITUSRELVADE JA NENDE KANDESÜSTEEMIDE LEVIKU VASTASES VÕITLUSES

SISSEJUHATUS

Täna sel päeval kujutavad massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide levik Euroopa kodanike julgeolekule veegi suuremat ohtu kui massihävitusrelvade leviku vastase Euroopa strateegia vastuvõtmise ajal.

Tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ning ballistiliste ja tiibraketide levik on jätkuvalt suureks ohuks. Massihävitusrelvade leviku poolt rahvusvahelisele julgeolekule avaldatavat destabiliseerivat mõju tugevdab asjaolu, et levik suureneb kõige kiiremini pingelise olukorraga piirkondades (Lähis-Ida ja Aasia), millega kaasneb pingete suurenemine ning pikemas perspektiivis ka selliste relvade tegeliku kasutamise oht. Vaatamata massihävitusrelvade leviku vastase võitluse valdkonnas võetud meetmetele võivad kaubavahetuse kiirenemine ja globaliseerumine hõlbustada selliste kaupade ja tehnoloogiate levikut, millega saab toetada massihävitusrelvade alaseid programme. Sellised arengud ei ole üksnes teatavate riikide poolse tahte vaid ka eraisikute ja ebaseaduslike võrgustike initsiatiivi tulemuseks. Siia juurde võib lisada esilekerkiva ohu, et terroristid võivad sellised relvad välja töötada ja neid kasutada.

Massihävitusrelvad, mis võivad olla asjaomaste riikide või terroristide / valitsusväliste üksuste valduses, on üheks suuremaks julgeolekualaseks väljakutseks, mis eurooplastel võib ette tulla. Meil tuleb pidada esmatähtsaks Euroopa kodanike ning meie sõprade ja liitlaste kaitsmist olemasoleva ja kasvava ohu eest, mida selliste relvade levik põhjustab.

Selleks, et olla tõhusad, peavad massihävitusrelvade leviku vastased meetmed põhinema järgmistel põhimõtetel:

- massihävitusrelvade leviku tõkestamise korra tugevdamine lepingute ja rahvusvaheliste kokkulepete ülemaailmse kohaldamise ja täieliku rakendamise abil;
- järjekindel tegevus massihävitusrelvade levikuga seotud kriiside lahendamiseks ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide rakendamiseks;
- järjekindel operatiivkoostöö massihävitusrelvade leviku vastases võitluses, et tõkestada tundlike kaupade üleandmist ja võidelda ebaseaduslike võrgustike tegevuse vastu.

a)

2003. aastal vastu võetud Euroopa strateegia ja ELi tegevust suunavad põhimõtted (tõhus mitmepoolsus, ennetamine ja rahvusvaheline koostöö) on endiselt väga olulised ning nende kohaldamine peab jätkuma. Need aitavad meil samuti rakendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540, mis on jätkuvalt rahvusvahelisele kogukonnale teetähiseks massihävitusrelvade vastase võitluse valdkonnas. Kogemusi ja uusi arenguid arvestades tuleb lisaks siiani läbiviidud tegevustele määrata siiski kindlaks edasiste tegevuste suunad selliselt, et oleks võimalik suurendada ELi lähenemisviisi tõhusust ja mõju ning muuta see veelgi operatiivsemaks.

Meie eesmärgid on järgmised:

- **massihävitusrelvade leviku vastaste meetmete taseme tõstmine** ELis, seades selle põhilise julgeolekuküsimuse ELi ja liikmesriikide poliitikate valdkondadevaheliseks prioriteediks seoses tegevuste kõigi aspektidega, et kõnealust nähtust tõkestada;
- **teha kindlaks olemasolevad head tavad**, et soodustada nende tavade levikut liikmesriikide riiklike poliitikate tasandil;

- **soodustada** liikmesriikide riiklike poliitikate ning ELi olemasolevate vahendite ja poliitikate **paremat kooskõlastamist ja optimaalset rakendamist**, austades täiel määral liikmesriikide ja ühenduse pädevust nendes valdkondades;
- määrata kindlaks valdkonnad, kus ELi tegevust tuleb tõhustada.

Tegevuskava peamised eesmärgid on kokkuvõtvalt järgmised:

- ajakohastatud riski- ja ohuhinnangu dokumendi koostamine;
- ettevõtete, teadus- ja akadeemiliste ringkondade ning finantsasutuste teadlikkuse tõstmise mudelite loomine;
- kolmandate riikidega tehtava koostöö intensiivistamine, et aidata neil parandada oma massihävitusrelvade vastast poliitikat ja ekspordikontrolli;
- meetmete võtmine teadmiste ja oskusteabe mittemateriaalsel kujul edasiandmise vastaseks võitluseks, sealhulgas koostöömehhanismide loomine valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses;
- jõupingutuste suurendamine massihävitusrelvade leviku tõkestamiseks ning massihävitusrelvade levikuga seotud sanktsioone käsitlevate õigustaktide koostamine;
- jõupingutuste suurendamine massihävitusrelvade levitamise rahastamise vastu võitlemiseks;
- asjaomaste piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlastamise ja koostöö intensiivistamine ning nende toetamine.

Kava, milles määratletakse siiani läbiviidud tegevustele lisaks uued tegevussuunad, on koostatud eesistujariigi Prantsusmaa poolt 15.–16. juulil 2008. aastal Pariisis korraldatud massihävitusrelvade leviku vastase võitluse alase seminari tulemuste põhjal.

Tuleb märkida, et kuigi massihävitusrelvade leviku tõkestamise alased tegevused on ühise välis- ja julgeolekupoliitika oluline osa, võib teatavaid meetmeid võtta muude ELi poliitikate ja vahendite raames (sealhulgas ühenduse poliitikad ja konkreetsed vahendid, nagu stabiliseerimisvahend), mis võivad aidata saavutada samu eesmärke. Enesestmõistetavalt austatakse igal juhul Euroopa institutsioonide ja liikmesriikide volitusi, nagu on sätestatud aluslepingutes, ning kasutatakse sobivaid vahendeid.

2007. aasta detsembris vastuvõetud nõukogu järelduste, milles käsitletakse keemilist, bioloogilist, kiirgus- ja tuumaohtu ning valmisolekut bioloogiliseks ohuks, rakendamine aitab samuti kaasa uute tegevussuundade ja edaspidi tehtava töö eesmärkide saavutamisele.

Kõnealuse kava vastuvõtmine üldasjade ja välissuhete nõukogu poolt annab Euroopa institutsioonidele, liikmesriikidele ja nõukogu teistele koosseisudele suuniseid töö tegemiseks viisil, mis tagab koosmõju massihävitusrelvade leviku vastase võitluse strateegia rakendamisel.

Teatavate projektide jaoks saab kasutada erinevaid rahastamisvahendeid, nagu stabiliseerimisvahend, kui need projektid kuuluvad vastavasse valdkonda ja vahendid on kättesaadavad.

Eeldatakse, et kõiki käesolevas dokumendis käsitletavaid tegevusi ja meetmeid hindavad, arutavad ja need kinnitavad pädevad nõukogu organid vastavalt asjaomasele menetlusele, järgides täielikult ühenduse ja liikmesriikide pädevust.

Käimasolevate ja tulevaste tegevuste ja meetmete vahelise sidususe ja koosmõju tagamiseks on vajalik tihe kooskõlastamine ELi institutsioonide ja liikmesriikide vahel.

SISU

I. TEADMINE JA ETTE NÄGEMINE

- Ajakohastatud riski- ja ohuhinnangu dokumendi koostamine
- Tuginemine massihävitusrelvade levikut käsitlevate Euroopa mõttekodade võrgustiku tööle

II. ENNETAMINE

a) Meetmete tõhustamine teadmiste ja oskusteabe mittemateriaalsel kujul edasiandmise vastaseks võitluseks

- Teaduslike ja tehniliste varade kaitse
- Koostöö valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses
- Jõupingutuste suurendamine teadus- ja akadeemiliste ringkondade teadlikkuse

tõstmiseks

- Erialaste tegevusjuhendite vastuvõtmine

b) Jõupingutuste suurendamine tehnoloogia, kaupade ja varustuse materiaalsel kujul edasiandmise vastu võitlemiseks

- Riiklike ekspordikontrolli menetluste parandamine
- Jõupingutuste tugevdamine ettevõtete teadlikkuse suurendamiseks

c) Massihävitusrelvade leviku rahastamise ennetamine ja selle vastu suunatud karistavate meetmete võtmine

- Konsulteerimise ja rahvusvaheliste instrumentide tugevdamine
- Finantsasutuste teadlikkuse tõstmine ja massihävitusrelvade leviku rahastamise vastase võitluse arsenalitugevdamine
- Finantssanktsioonide rakendamise parandamine kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega, mis tulenevad eelkõige ÜRO resolutsioonidest

III. TÕKESTAMINE JA PEATAMINE

a) Jõupingutuste suurendamine keemilist, bioloogilist, kiirgus- ja tuumaohu hõlmavate ainete salakaubaveo vastaseks võitluseks ning massihävitusrelvade leviku tõkestamise süsteemide tugevdamine

- Massihävitusrelvade leviku tõkestamine
- Rahvusvaheliste ja mitmepoolsete vahendite tugevdamise toetamine, et tõkestada massihävitusrelvade levikut

b) Massihävitusrelvade leviku vastu suunatud karistavate meetmete üle peetavate arutelude taaskäivitamine Euroopas

- Õiguslike vahendite tugevdamine massihävitusrelvade levikuga seotud tegude vastu võitlemiseks
- Kokkuleppe saavutamine Euroopa tasandil, et kohaldada massihävitusrelvade ja -materjalide ebaseadusliku ekspordi, vahendamise ja salakaubaveo korral kriminaalkaristusi

IV. KOOSTÖÖ JA TOETUS

- Süsteemsem geograafiliste piirkondade ja prioriteetsete valdkondade määratlemine tehnilise koostöö tegemiseks
- Abi andmise ja koostöö suurendamine seoses massihävitusrelvade leviku vastase võitlusega
- Diplomaatilise mõjujõu tugevdamine massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitleva klausli parema kasutamise abil

V. KOOSKÕLASTAMINE

- Kõrgetasemelise koolituskursuse loomine massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal töötavate Euroopa ametnike jaoks
- Kooskõlastamise parandamine kõigi ELi osalejate ja vahendite puhul
- Euroopa Liidu meetmete ja nende hindamise taseme tõstmine

VI. RAKENDAMISE TÄHTAEG

I. Teadmine ja ette nägemine

1. Ajakohastatud riski- ja ohuhinnangu dokumendi koostamine

Selleks, et **ELi** tegevust paremini suunata ja ette valmistada, peaks **vaatluskeskus (SITCEN)** koostama vastava **eridokumendi** massihävitusrelvade levikuga seotud suundumuste, riskide ja ohtude, sealhulgas terroristide poolse massihävitusrelvadele juurdepääsu hindamiseks, mida tuleks igal aastal ajakohastada.

See vaatluskeskuse poolt koostatav erinevat liiki andmetel põhinev dokument peaks:

- sisaldama ajakohast riskide ja ohtude analüüsi: andma üldise ülevaate massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku suundumistest ning tuuma-, bioloogiliste ja keemiliste relvade ning kanderakettide alaste programmide rollist massihävitusrelvade levikuga seotud kriiside kontekstis;
- saama täiendatud teaduslike uurimustega, mis eelkõige peaksid sisaldama järgmist:
 - * massihävitusrelvade levitamise võrgustike spetsiaalne kaart ja massihävitusrelvade leviku alaste programmide hanketingimused, eelkõige tuumarelvade ja ballistiliste rakettide valdkonnas;
 - * määravad teadus-, tehnoloogia- („tehnoloogilised tõkked”) ja tööstusalased tegurid;
 - * uuring, milles tehakse kindlaks ebaseadusliku massihävitusrelvade transpordi peamised omadused ja toimimisviis sellises tegevuses osalevate (nii õhu-, vee-, maantee- kui ka raudteetranspordi jne) operaatorite kaupa, millega tuvastataks üksused, kes võiksid massihävitusrarvi omandada;
 - * massihävitusrelvade leviku tõkestamisega seoses ELi abi andmiseks ja kooostöömeetmete võtmiseks esmatahtsate geograafiliste piirkondade ja alade hinnang;
 - * massihävitusrelvade leviku rahastamisviiside ja -võrgustike uuring, mida vajadusel ajakohastatakse.

- Dokumenti saaks kasutada nõukogu pädevad organid, kes vastutavad massihävitusrelvade leviku vastases võitluses võetavaid meetmeid käsitlevate soovitude väljatöötamise eest, mis esitatakse vajadusel nõukogule.

Selle tegevuse edukus sõltub liikmesriikide poolt vaatluskeskusele edastatava teabe hulgast ja saadetatavatest analüüsides. Komisjon ja asjaomased ELi organid/asutused (EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX) kaasatakse eespool nimetatud tegevustesse täies ulatuses.

2. Tuginemine massihävitusrelvade levikut käsitlevate Euroopa mõttekodade võrgustiku tööle

Massihävitusrelvade leviku vastaseks võitluseks võetavate ELi meetmete jaoks võiks olla kasulik toetus, mida annab **massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal tegutsev valitsusväline võrgustik**, kuhu kuuluvad välispoliitika instituudid ja uurimiskeskused, kes on spetsialiseerunud ELi strateegilistele valdkondadele, kasutades ära juba olemas olevaid kasulikke võrgustikke. Sellist võrgustikku saaks laiendada, et see hõlmaks institutsioone kolmandates riikides, kellega EL peab konkreetseid massihävitusrelvade leviku tõkestamise alaseid dialooge.

See sõltumatute massihävitusrelvade leviku valdkonnaga seotud mõttekodade võrgustiku eesmärk oleks soodustada poliitilist ja julgeolekualast dialoogi ning pikaajalist diskussiooni massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastases võitluses võetavate meetmete üle kodanikuühiskonnas ja eelkõige ekspertide, teadlaste ja akadeemikute vahel. See on kasulikuks lähteplatvormiks ELi ja rahvusvahelise kogukonna tegevustele massihävitusrelvade leviku vastases võitluses.

Võrgustikku võiks juhatada peasekretäri / kõrge esindaja isiklik esindaja massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal vastavalt suunistele, mis määratletakse massihävitusrelvade keskuse (WMD Centre) tegevuse raames seoses massihävitusrelvade leviku vastaste meetmetega.

Ülemaailmse desarmeerimise ja relvastuskontrolli (CODUN) töörühm ning massihävitusrelvade leviku tõkestamise (CONOP) töörühma saavad konsulteerida võrgustikuga massihävitusrelvade levikut puudutavates küsimustes ja nende esindajad võivad osaleda võrgustiku raames toimuvatel kohtumistel. Need kohtumised võib korraldada nimetatud töörühmade tegevusega paralleelselt.

Brüsselis või mujal ELis võiks iga kahe aasta järel toimuda kõigi sõltumatute mõttekodade kohtumine, millel esitatakse aruanne/soovitused peasekretäri / kõrge esindaja isiklikule esindajale massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal.

Tuleb analüüsida rahastamise võimalusi ja üksikasju.

II. Ennetamine

A. Meetmete tõhustamine teadmiste ja oskusteabe mittemateriaalsel kujul edasiandmise vastaseks võitluseks

1. Teaduslike ja tehniliste varade kaitse

Võttes arvesse vajadust olla tähelepanelik ja hoida ära spetsiaalsete koolituste või väljaõppe korraldamine sellistel teemadel, mis võiks toetada massihävitusrelvade leviku alaseid programme tundlikes riikides, on välisriikide kodanike tundlikku laadi teadustegevusega tegelevatele uurimisasutustele, -organitele ja -institutsioonidele juurdepääsu võimaldamise jälgimine massihävitusrelvade leviku vastase võitluse oluliseks elemendiks. Meie eesmärk on tugevdada selles osas liikmesriikide efektiivsust, tehes kindlaks ühist huvi pakkuvad valdkonnad ning vahetades teavet järgitavate tavade ja võimalike ühiselt võetavate meetmete kohta.

1. Riski ja ohtu hindava dokumendi alusel saaks nõukogu võtta vastu ühise seisukohta, pöörates erilist tähelepanu teaduslase koostöö valdkondade loetelule.
2. Selle põhjal saaks asjaomastel töörühmadel paluda:
 - vahetada sellega seoses parimate tavade alast teavet, mis aitaks kindlaks teha võimalikud menetlused;
 - uurida, milliseid meetmeid saaks ühiselt võtta, et suurendada meie tegevuste tõhusust kõnealuses valdkonnas.

2. Koostöö valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses

Liikmesriike tuleks innustada looma **menetlused valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses** või selliseid menetlusi tugevdama, kui need on juba olemas, et tagada tõhus välisriikide kodanike nende territooriumile juurdepääsu kontroll, võttes arvesse eespool nimetatud riski- ja ohuhinnangu dokumendis tehtud järeldusi. Tuleb tõsta pädevate riiklike viisaside väljastavate asutuste teadlikkust massihävitusrelvade leviku tõkestamise alaseid meetmeid ümbritsevatest probleemidest.

Pädevad ELi institutsioonid ja/või teised üksused võiksid kooskõlas EÜ asutamislepingutega koostada ettepaneku eelnõu, et võtta vastu nõukogu / nõukogu raames kohtuvate liikmesriikide esindajate otsus, millega luuakse **Euroopa koostöö valvsuse tagamiseks konsulaartegevuses**.

Selles dokumendis tuleks **korrata konsulaartegevuses nõutava valvsuse alaseid põhimõtteid** (vajadus ennetada massihävitusrelvadega seotud mittemateriaalsete varade levikut vastavalt liikmesriikide poolt võetud kohustustele seoses tarnijate kasutatavate erinevate mehhanismidega, soodustades seejuures mittetundlikku laadi akadeemilise koostöö arendamist) ning **näha ette spetsiaalsed Euroopa kooskõlastusmeetmed**, eelkõige:

- **seada eesmärgiks teavitada vastastikku viisa andmisest keeldumisest**, mille põhjuseks on massihävitusrelvade levikuga seotud oht tundlikke riikide konsulaaresindustes;
- **analüüsida, kuidas seda eesmärki saaks arvesse võtta**, ja kaaluda mis tahes vajalike meetmete võtmist. Eeloleva SIS II kasutuselevõtmise kontekstis võiks kaaluda ka seda, mil viisil saaks võimaldada asjaomast liiki hoiatusteadete sisestamist SIS süsteemi isikute kohta, kes on seotud massihävitusrelvade leviku alaste tegevustega;
- tuleks kaaluda õiguslike mehhanismide loomist, milles nähakse ette SIS süsteemis otsingute tegemine pikaajaliste viisade taotluste korral.

3. Jõupingutuste suurendamine teadus- ja akadeemiliste ringkondade teadlikkuse tõstmiseks

Akadeemilisi ja teadusringkondi tuleb paremini teavitada massihävitusrelvade leviku tõkestamisega seotud küsimustest üldiselt ning nende tegevustega seotud võimalikest riskidest. Kõik nõustuvad, et selles osas on vaja tõsta teadlikkuse keskmist taset. Võimalikud meetmed on järgmised:

- ülikoolide, laboratooriumite ja liikmesriikide asjaomaste asutuste vahelised laiendatud vahetusprogrammid. Sellega seoses võiks kasu olla liikmesriikide või asjaomaste ELi asutuste korraldatud seminaridest. Nende eesmärgiks võiks olla parimate tavade alase teabe vahetamine.
- arutelude korraldamine asjaomastes ELi töörühmades võimalike algatuste üle, näiteks: määrata kindlaks erilist muret põhjustavad valdkonnad ja probleemid, luua ülikoolides teadlikkuse tõstmise keskused, mis võiksid oma töös tugineda standardsele teabele ja vastava koolituse läbinud töötajatele, ning kontaktpunktid julgeoleku ja massihävitusrelvade leviku tõkestamisega seotud küsimuste käsitlemiseks.

4. Erialaste tegevusjuhendite vastuvõtmine

Võiks täiendada olemasolevaid teadlaste erialaseid tegevusjuhendeid. Eesmärk on suurendada teadlikkust sellest, et seaduspärase töö tulemused võivad olla kahese kasutusega.

- pärast loetelu koostamist ELi liikmesriikides olemasolevatest teadlaste erialastest tegevusjuhenditest, milles kutsutakse üles hoiduma tegevustest, mis lähevad vastuollu massihävitusrelvade leviku tõkestamise eesmärkidega, ja
- pärast erinevates asjaomastes organites toimunud menetluste tulemuste kokkuvõtte koostamist
- tuleks teha kindlaks tegevused, millega innustada teadlaste erialaste tegevusjuhendite vastuvõtmist ELis (nt haridusasutuste poolt) ja soodustada selliste tegevusjuhendite vastuvõtmist kolmandates riikides.

B. Jõupingutuste suurendamine tehnoloogia, kaupade ja varustuse materiaalsel kujul edasiandmise vastu võitlemiseks

1. Riiklike ekspordikontrolli menetluste parandamine

Tundlike ja kahese kasutusega kaupade ekspordikontrolli reguleerib muudetud määrus (EÜ) nr 1334/2000. Üldasjade ja välissuhete nõukogu poolt 2004. aasta oktoobris vastu võetud soovitudele tuginedes ja nende täiendamiseks võiks (pärast liikmesriikide vastastikuse hindamise läbiviimist) kooskõlas parajasti kehtiva määrusega soodustada järgmiste meetmete võtmist riiklike rakendusmenetluste optimeerimiseks, piiramata liikmesriikide pädevust ja eelkõige nende õigust väljastada ekspordilubasid:

- regulaarse ja põhjaliku koolituse läbiviimine kontrolli teostavates asutustes kontrollitavate kaupade tehniliste omaduste osas;
- jõustamismeetmete parandamise analüüsimine (nt menetluste arvutipõhiseks muutmine, asutuste vahelise kooskõlastamise parandamine, 2004. aastal moodustatud ekspertide rühma parem rakendamine, ekspordi-, vahendus- ja transiidilubade andmisest keeldumist käsitleva teabe vahetamist võimaldava turvalise süsteemi käivitamise toetamine);
- vaatluskeskuse poolt koostatud ja nõukogule esitatud analüüs edastatakse riiklikele ekspordikontrolli eest vastutavatele asutustele, et anda neile ulatuslikku teavet.

Komisjon ja nimetatud määruse artikli 18 kohaselt moodustatud komitee võiksid liikmesriikide pädevust piiramata kaaluda järgmiste meetmete võtmist riiklike ekspordikontrolli menetluste parandamise toetamiseks:

- kahese kasutusega kaupade ekspordikontrolli menetlustega seotud häid tavaid käsitlevate suuniste koostamine vastavalt kõnealusele määrusele;
- asjaomaste kogemuste vahetamise toetamine, et suurendada liikmesriikide võimet teostada ekspordikontrolli;
- koolituskursuste elementide kindlakstegemise toetamine kindlaks määratavas raamistikus, võttes arvesse muid ELi prioriteete;
- ekspordikontrolli nimekirjade muutmist käsitlevate ettepanekute tehnilise analüüsi läbiviimine kooskõlas määruse asjaomaste sätetega.

2. Jõupingutuste tugevdamine ettevõtete teadlikkuse suurendamiseks

Liikmesriike innustatakse tegema suuremaid jõupingutusi, et **suurendada ettevõtete teadlikkust**.

Eelkõige võiks soodustada järgmiste meetmete võtmist:

- ELi parimaid tavasid arvestades tehakse süstemaatilisemaid jõupingutusi teadlikkuse tõstmiseks ettevõtjate tasandil, kelle tegevused võivad olla tundliku iseloomuga massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku aspektist, tehes erilisi jõupingutusi kutseliitude tasandil, innustades eelkõige regulaarset ametlikku ja mitteametlikku suhtlemist selliste ettevõtjate ja asjaomaste haldusasutuste vahel;
- selliste riiklike teavitusmaterjalide koostamine ning riikide veebilehtede parandamine, kus selgitatakse õiguslikku raamistikku ja menetlustest kõrvalehoidmisega kaasnevaid karistusi.

Võiks kaaluda järgmiste meetmete võtmist **Euroopa tasandil**:

- teadlikkuse tõstmine ELis: seminaride korraldamine ELi tasandil, eelkõige koos kutseliitudega;
- standardsete teavitusmaterjalide koostamine, milles selgitatakse kohaldatavat õiguslikku raamistikku;
- asjaomaste mehhanismidega seotud kogemuste vahetamine.

C. Massihävitusrelvade leviku rahastamise ennetamine ja selle vastu suunatud karistavate meetmete võtmine

Massihävitusrelvade leviku alased programmid võivad vajada märkimisväärset rahastamist, võttes arvesse vajalikke investeeringuid ja hankeid. Seetõttu tuleks erilist tähelepanu pöörata massihävitusrelvade leviku rahastamisele, mida tuleb ennetada ja mille toimepanek peab olema karistatav.

1. Konsulteerimise ja rahvusvaheliste instrumentide tugevdamine

- Liikmesriike innustatakse jätkama rahapesuvastase töökonna (FATF) raames tehtavaid jõupingutusi ja uurima rahvusvahelisi eeskirju ja tavaid, mida võiks vastu võtta, kui see on vajalik, et paremini võidelda massihävitusrelvade leviku rahastamise vastu. Liikmesriigid innustavad FATFi võtma sobivaid meetmeid, et tagada kõigi ELi liikmesriikide osalemine FATFi tegevustes.
- Rahvusvaheliste massihävitusrelvade leviku rahastamise vastaste jõupingutuste tugevdamiseks tõstatatakse süstemaatilisemalt kolmandate riikidega peetavatel kõnelustel massihävitusrelvade leviku rahastamise vastase võitluse teema.

2. Finantsasutuste teadlikkuse tõstmine ja massihävitusrelvade leviku rahastamise vastase võitluse arsenalit tugevdamine

Sõltuvalt rahvusvaheliste õigusaktide tugevdamisest ja kooskõlas punktis 1 kirjeldatud lähenemisviisiga

Liikmesriike innustatakse:

- tegema erilisi jõupingutusi finantsasutuste teadlikkuse tõstmiseks, et mitte üksnes massihävitusrelvade leviku alaste tegevuste rahastamist ennetada, vaid ka kaitsta meie panku massihävitusrelvade levitajate kuritahtlike kavatsuste eest;
- parandama haldusasutuste ja finantsjärelevalveorganite vahelist koostööd ning soodustama asjaomase teabe edastamist vajaduse korral finantskontrolli teostamiseks.

Komisjon võiks analüüsida võimalusi suurendada finantsasutuste valvsust massihävitusrelvade leviku vastase võitluse kontekstis, võttes arvesse FATFi raames tehtud töös saavutatud edusamme.

3. Finantssanktsioonide rakendamise parandamine kooskõlas rahvusvaheliste seaduslike kohustustega, mis tulenevad eelkõige ÜRO resolutsioonidest

Kõnealuse valdkonna eest vastutavad nõukogu organid ja töörühmad innustavad teabe ja head tava käsitlevate andmete vahetamist seoses massihävitusrelvade leviku rahastamise vastase võitlusega ning kooskõlas rahvusvaheliste kohustustega. Sel eesmärgil peaks nõukogu FATFi tööd dubleerimata tegema järgmist:

- paluma liikmesriikidel anda tagasisidet kogemuste kohta, mis on omandatud finantssanktsioonide rakendamisel pärast Iraani ja Korea Rahvademokraatliku Vabariigi kohta resolutsioonide vastuvõtmist, tehes eelkõige kindlaks pangandussektoris kogetud raskused ja võimalused olukorra parandamiseks ning võttes arvesse asjaomastel ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidel põhinevate üldiste sanktsioonide rakendamisega seotud kogemusi;
- vaatama **RELEXi nõunike sanktsioonide üksuses** läbi kehtivad sanktsioonide alased parimad tavad ja vajadusel neid ajakohastama, võttes arvesse seni tehtud tööd.

III. Tõkestamine ja peatamine

A. Jõupingutuste suurendamine keemilist, bioloogilist, kiirgus- ja tuumaohtu hõlmavate ainete salakaubaveo vastaseks võitluseks ning massihävitusrelvade leviku tõkestamise süsteemide tugevdamine

1. Massihävitusrelvade leviku tõkestamine

- EL jätkab jõupingutusi, et tugevdada oma välispiire vältimaks ohtu, et leiab aset ebaseaduslik CBRN-materjalidega kauplemine.

- Liikmesriike innustatakse:

- * teostama riski hindamise kriteeriumeid ja ebaseadusliku kauplemisega tegelevaid üksuseid käsitleva teabe vahetamist kasutades pistelisi kontrolle, mida käsitletakse vaatluskeskuse koostatavas dokumendis;
- * analüüsima tingimusi, mis võimaldavad tõhusalt suurendada ebaseadusliku kauplemisega tegelemises kahtlustatavaid üksusi käsitleva teabe vahetust;
- * jätkama tollikoostöö tööühma raames korraldatud ühiseid tollioperatsioone, mis on läbi viidud massihävitusrelvade leviku vastaseks võitluseks;
- * käivitama arutelu selle üle, kuidas paremini kooskõlastada kättesaadavate vahendite (eelkõige eriteadmiste) kasutamist tõkestamiseks läbiviidavatel operatsioonidel.

2. Rahvusvaheliste ja mitmepoolsete vahendite tugevdamise toetamine, et tõkestada massihävitusrelvade levikut

Nõukogu võiks vastu võtta järeldused, millega innustatakse:

- liikmesriike võimalikult kiiresti ratifitseerima meresõiduohutuse vastase ebaseadusliku tegevuse tõkestamise konventsiooni 2005. aasta protokoll;
- töötama välja 2005. aasta protokoll toetamise mehhanismi, kui nimetatud protokoll on ratifitseerinud kõik liikmesriigid, milles ELi liikmesriigid võiksid kooskõlas oma riikliku õigusega anda eelneva vastastikuse nõusoleku minna avamerel nende lipu all sõitvate kahtlust äratavate laevade pardale.

Vastavalt ELi lepingu artiklile 19 püütakse efektiivsemalt kooskõlastada ELi liikmesriikide seisukohti rahvusvahelistel foorumitel (eelkõige seoses Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) esitatud algatusega).

Üheks peamiseks eesmärgiks on ELi osalemine massihävitusrelvade leviku vastases julgeolekualgatuses (PSI), et muuta oma tegevused operatiivsemaks. ELi liikmesriike ja asjaomaseid institutsioone kutsutakse üles kohtuma 2009. aastal PSI piirkondliku operatiivküsimuste alase ekspertide töörühma raames, et hinnata võimalikku ELi osalemist PSIGA seotud tegevustes.

B. Massihävitusrelvade leviku vastu suunatud karistavate meetmete üle peetavate arutelude taaskäivitamine Euroopas

1. Õiguslike vahendite tugevdamine massihävitusrelvade levikuga seotud tegude vastu võitlemiseks

Liikmesriike innustatakse uurima praegu järgitavaid tavasid ning massihävitusrelvade levikuga seotud tegude ennetamist ja nende eest karistamist käsitlevaid õigusakte ja eeskirju, et tuvastada kõik puudused. Neid innustatakse suurendama oma riiklike jõustamismeetmete tõhusust, järjepidevust, nähtavust ja hoiatavat iseloomu massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastase võitluse kontekstis.

Nõukogu kutsub pädevaid asutusi ja töörühmi üles teostama selleteemalise võrdleva uuringu.

2. Kokkuleppe saavutamine Euroopa tasandil, et kohaldada massihävitusrelvade ja -materjalide ebaseadusliku ekspordi, vahendamise ja salakaubaveo korral kriminaalkaristusi

Massihävitusrelvade levikust tuleneva ohu vastu võitlemiseks võiks nõukogu kokku leppida, et massihävitusrelvade ja -materjalide ebaseadusliku ekspordi, vahendamise ja salakaubaveo eest on sobiv määrata **kriminaalkaristused**.

Selline otsus teeks võimalikuks saavutada massihävitusrelvade leviku tõkestamise alased ELi eesmärgid kooskõlas Euroopa Ülemkogu 18. juuni 2004. aasta järeldustega, milles mainitakse sanktsioonide ühtlustamise põhimõtet.

IV. Koostöö ja toetus

EL võtab endale kohustuse vajadusel jätkata ja intensiivistada kooskõlastamist teiste abiandjatega, et tagada tegevuste vastastikune täiendavus ja maksimaalne mõju.

1. Süsteemsem geograafiliste piirkondade ja prioriteetsete valdkondade määratlemine tehnilise koostöö tegemiseks

Peasekretariaat koostab koostöös pädevate ametitega ja eelkõige vaatluskeskuse uuringute põhjal kaks korda aastas dokumendi, milles **määratletakse** ELi ja kolmandate riikide vaheliseks koostööks **prioriteetsed geograafilised piirkonnad**. See dokument esitatakse pädevatele tööühmadele heakskiitmiseks (CONOP, CODUN ning poliitika- ja julgeolekukomitee). Komisjon on töösse täiel määral kaasatud.

Selles dokumendis määratletakse kriteeriumid, mis võetakse aluseks geograafiliste piirkondadega seotud ELi prioriteetide määramisel. Rõhku tuleb panna tegelikele vajadustele seoses massihävitusrelvade leviku vastase võitluse meetmete tugevdamisega, järgides hoolikalt vaatluskeskuse koostatud analüüse.

2. Abi andmise ja koostöö suurendamine seoses massihävitusrelvade leviku vastase võitlusega

- **EL võtab endale kohustuse jätkata ja intensiivistada** tegevust, millega toetatakse lepingute süsteemi (vastuvõetud või menetlemisel olevad ühismeetmed IAEA ja CTBTO toetuseks ning kiirgusallikate kaitstuse tagamiseks), keemiarelvade konventsiooni, resolutsiooni 1540, Haagi tegevusjuhendit (kava, millega edendatakse Haagi tegevusjuhendi ülemaailmset kohaldamist ja antakse rahalist toetust Haagi tegevusjuhendi alases töös kasutatava sisemise turvalise andmetöötlussüsteemi loomiseks), radioaktiivsete ainete ohutuse ja kiirgusallikate kaitse tegevusjuhendit, kiirgusallikate impordi ja ekspordi suuniseid, täiendavaid diplomaatilisi demarše, mille tegemine on kavas CTBT jõustumise ja BTWC ülemaailmse kohaldamise soodustamiseks, CWCd, tuumamaterjalide füüsilise kaitse muudetud konventsiooni ja seotud demarše ning läbirääkimiste alustamist lõhustuvate materjalide tootmise keelustamise lepingu (FMCT) üle. EL jätkab samuti ülemaailmse tuumaterroorsmiga võitlemise algatuse (GICNT) toetamist.
- **Turvakultuuri edendamine CBRN-materjalidega seotud valdkonnas**
Eelistada tuleks järgmisi meetmeid:
 - piirkondlike keskuste loomine, kus viiakse läbi **CBRN**-alaseid turva- ja ohutuskultuuri käsitlevaid koolitusi;
 - tuumamaterjali ja radioaktiivsete ainete ning tuumarajatistega seotud IAEA kaitsemeetmete toetamine;
 - kooskõlastatud ja muid tegevusi täiendava lähenemisviisi järgimine seoses bioloogilise ohutuse ja julgeoleku alaste probleemidega, tagades eelkõige bioloogiliste riskide ja ohtude optimaalse juhtimise;
 - muud valdkonnad, kus turvakultuuri edendamine võib olla asjakohane: ekspordikontrolli süsteemide **tugevdamine**, tuginedes praegu saadavatele ja varem omandatud kogemustele ning käimasolevatele teavitustegevustele, piirikontrolli **tugevdamine** seoses materjalidega, nagu mürgkemikaalid, mida võivad kasutada terroristid, ja ebaseadusliku kauplemisega, ning finantsjärelevalve **tugevdamine**.

3. Diplomaatilise mõjujõu tugevdamine massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitleva klausli parema kasutamise abil

Alates 2003. aastast ELi ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse lisatavast massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevast klauslist suurima kasu saamiseks teeb nõukogu nõukogu peasekretariaadile ülesandeks koostada **dokumendi, milles hinnatakse massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitleva klausli rakendamist**. Selles dokumendis, mis esitatakse nõukogule heakskiitmiseks:

- **tehakse ettepanek tegevussuundade kohta, et parandada klausli üle peetavate läbirääkimiste protsessi** (suurema hulga teabe andmine CONOPile ja CODUNile, geograafiliste piirkondade ja kolmandate riikide kohta koostatud klauslit selgitavate dokumentide koostamine);
- esitatakse ettepanekud **nimetatud klausli rakendamise hindamiseks kolmandate riikide poolt** kindlaksmääratud kriteeriumite alusel (lepingute nõuete järgimine, ekspordikontrolli teostamine, ELiga kõnealuse klausli alusel tehtava koostöö kohta aruannete esitamine);
- esitatakse **analüüs klausli rakendamiseks kasutatava menetluse kohta olukorras, kus kolmas riik eirab nimetatud klauslit**.

V. Kooskõlastamine

1. Kõrgetasemelise koolituskursuse loomine massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal töötavate Euroopa ametnike jaoks

Nõukogu palub pädevatel institutsioonidel ja töörühmadel esitada talle 2009. aasta esimese poolaasta lõpuks ettepanek, et luua 2010. aastal ELi liikmesriikide ja ELi ametnikele **asutustesiseks kasutamiseks Euroopa koolituskursus** massihävitusrelvade ja nende kandesüsteemide leviku vastaseks võitluseks, võttes arvesse nõukogu kehtestatud prioriteete.

Selle algatuse eesmärk on parandada nende töötajate teadusalaste ja tehniliste teadmiste taset ning soodustada Euroopa ühise massihävitusrelvade leviku vastase võitluse alase halduskultuuri levitamist võrgustiku põhiselt.

Koolituskursustel, mille üksikasjad tuleb olemasolevaid vahendeid arvesse võttes alles kindlaks määrata (Euroopa kursuse kavandamiseks tuleks omavahel siduda olemasolevad riiklikud koolituskursused), peaks hõlmama järgmist:

- teoreetiline osa, milles käsitletakse järgmiseid aspekte: massihävitusrelvade leviku vastases võitluses esinevad peamised raskused, massihävitusrelvade leviku tõkestamise mehhanismide tutvustus (organisatoorne korraldus, osalejad, lepingud, kontrollimeetmed ning teaduslikud ja tehnilised aspektid, võrdlus Euroopa tavadega);
- Euroopa Liidus asuvate huvi pakkuvate kohtade külastamine.

Tulenevalt teatava nendel koolituskursustel edastada võidava teabe tundlikust iseloomust tuleks arvesse võtta jubeolekuga seotud nõudeid, eelkõige selliste koolituste konfidentsiaalsusega seotud nõudeid.

2. Kooskõlastamise parandamine kõigi ELi osalejate ja vahendite puhul

Eelkõige on soovitatavad järgmised meetmed:

- **tugevdada massihävitusrelvade keskuse rolli**, kehtestades tava pidada koosolekud koos CONOPi/CODUNi koosolekutega, **kus peetakse arutelusid täiendavate üksikasjalike tegevuste üle ja valmistatakse neid ette, et tugevdada keskuse rolli;**
- püüda saavutada kõigi massihävitusrelvade leviku vastase võitluse eesmärkide saavutamist ja käesolevas dokumendis kirjeldatud meetmete rakendamist toetavate poliitikate ja vahendite kasutamise ulatuslikum kooskõlastamine, võttes arvesse liikmesriikide **ja ühenduse** pädevust kõnealustes valdkondades;
- **suurendada vaatluskeskuse rolli massihävitusrelvade leviku analüüsimisel**
 - * suurendada vaatluskeskuse rolli, et ta saaks esitada oma analüüse pädevatele töörühmadele ning poliitika- ja julgeolekukomiteele;
 - * anda võimalus esitada juhuti ettekandeid asjaomastel nõukogu foorumitel massihävitusrelvade levikuga seotud kriiside kontekstis, mõjutamata olemasolevaid otsuste vastuvõtmise menetlusi;
- määrata **uute tegevussuundade rakendamiseks välisministeeriumites ja vastutavates Euroopa institutsioonides kontaktisikud**, kelleks võiks võimalusel olla liikmesriikide esindajad CONOPis ja CODUNis. Need kontaktisikud on eelistatud arutelupartneriteks Euroopa institutsioonidele ja peasekretäri / kõrge esindaja isiklikule esindajale seoses massihävitusrelvade leviku vastase võitluse ELi strateegia rakendamisega. Need kontaktisikud teevad koostööd teiste massihävitusrelvade leviku tõkestamise valdkonna kontaktisikutega teistes ministeeriumites ja pädevates riiklikes organites ning eelkõige suurendavad teadlikkust nende pädevusse kuulavas valdkonnas käsitletavatest probleemidest. Kontaktisikute ajakohastatud loetelu võiks lisada iga kuue kuu järel koostatavale ELi aruandele massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamise kohta.

3. Euroopa Liidu meetmete ja nende hindamise taseme tõstmine

Koostöös asjaomaste nõukogu ja komisjoni osakondadega koostab nõukogu peasekretariaat omalt poolt iga kuue kuu järel esitatava massihävitusrelvade leviku vastase ELi strateegia rakendamist käsitleva aruande koostamiseks kokkuvõtte kõigist ELi poolt massihävitusrelvade leviku vastase võitluse eesmärgil võetud meetmetest. Selles dokumendis esitatakse ülevaade ühismeetmetest ja ühenduse abiprogrammidest.

RAKENDAMISE TÄHTAEG

Nõukogu eeldab, et käesolevas kavas seatud eesmärgid saavutatakse 2010. aastaks.

2009. aasta esimese poolaasta lõpuks koostab nõukogu peasekretariaat eridokumendi strateegia ja eelkõige käesoleva kava rakendamise kohta, määrates kindlaks uued tegevussuunad, ja esitab dokumendi nõukogule. Komisjon on töösse täiel määral kaasatud.
